

KAZINCZY FERENCZ JEGYZETEI.

(Második közlemény.)

Hont.

Báró Eötvös még 1822 itt úgy jelene-meg mint Commissarius (később ezen Vármegyének Fő-Ispáni Administratorának nevezte-ki az Udvar).

Felolvastatván a' Decretum Partitionis, elbontá a' Statutio eránt, 's a' katonákat valóban ki is állította. A' Status ezért a' maga Vice-Ispánja ellen annyira megneheztele, hogy ők többé ennek előlülése alatt tartandó Gyűlésre megjelenni nem akarának.

Ez a' Commissariusnak tudtára esvén, Apr. 14kén 1823 most már Cancell. Herczeg Koháry Ferencznek Administratora, személyesen praesideált. A' Karok éreztették vele méltatlan tetteit, vádolták hogy kötelességét nem érti, emlékeztették koronaöri méltóságára, 's oly nyersen hordották le, hogy e' szókra vala kénytelen fakadni: 38 esztendeje mióta hivatalt viselek 's rajtam még illy szégyen nem történt. (Eggy valaki azt jegyzé-meg, hogy a' Kamara-Praessességéből is csúfosan hullott-ki.) De semmi, mondá, rám fér én reám minden, nem bánom akárki mit mond, csak az én jó királyom' kedvét megnyerhessem. — Ekkor a' Vádlok a' hűségtelen Magistratuálisoknak estek, 's oly tüzzel, hogy azok fejenként mind lemondottak hivatalaikról, 's az Admin. kénytelen vala egy szolgabírót és Esküdtet surrogálni, külömben a' Gyűlés nem tarthatott, 's megígérte a' Rknek, hogy Octoberben bizonyosan restaurálni fog.

Egy szbiró, midőn a' Rendek pirongatását tovább nem tűrheté, kimondá, hogy őket a' Kir. Commissarius Kufstein és Munkácsi raboskodással fenyegette. A' Kir. Commissarius ezt tagadni kezdé, de a' Magistratuálisok' egész teste felkölt, 's ugyan-azt vallák.

Végül Kazinczy a saját vármegyéjében történeteket jegyzi fel. Először is a megyei jegyzőkönyv adatait adja hű másolatban.

Lónyai Gábor Kir. biztos Zemplény Vármegyében 1823 Aug. 18d.

Nr 1210.

Megnyitván az Első AI-Ispán ezen Gyűlést, minekutána az Előlülői hely mellett lévő széket elfoglalta, de azt a' Megye' Rendéinek közönséges sürgetésekre elhagyni és a' rend szerint való Előlülői helyére menni köteleztetett volna: bemutatta a' legközelébb kinevezett Mélt. Kir. Biztos által (Lónyai Gábor)¹ hivatalához intézett Rendelését az ehhez mellé.

¹ Titulusait lásd a' következő lapon (Kazinczy jegyzete).

kezett kegyelmes Partitionális Decretummal együtt, melynek következtésül a' mostani Gyűlés' határnapját és tárgyát tartozó engedelmességgel széllyelküldött hirdető Leveleiben közönséggé tette; jelentvén egyszersmind, hogy Ő Nsga a' Kir. Commissárius, midőn épen a' Gyűlés előtt udvarlására lett volna, nyilván meghagyta, hogy a' midőn a' feljebb tisztelt kegl's paritionalis Parancsolat ki leszen hirdetve, ugyan-azt adja azonnal tudtára Ő Nsgának.

1210¹/₄.

Annak nyomában felolvastatott Ő Cs. K. Felségének legfőbb tulajdon aláírása alatt folyó eszt. Június 7d. a' 8163. szám alatt költ legkegl'sebb parancsolatja, mely szerint Mélt. Vicsapi Báró Malonyai János Nepomuk Cs. K. Kamarás és a' Fő-Mélt. Udvari Magyar Cancellaria Referendarius és Nemes Zemplény Vgye Fő-Ispáni hivatal' Helytartója, a' katonai Újonczok' kiállítására és az Adónak Conv. pénzben leendő fizetésének kieszközlése végett kegl'sen kinevezett kir. Biztosi hivatalától lett feloldozása után, helyébe Mélt. Nagy-Lónyai és Vásáros-Naményi Lónyai Gábor Nemes Ungvár Vgye Fő-Ispánja és N. Beregh Vgye Fő-Ispáni hivatal' Helytartója Ő Nsga a' feljebb-irt végre ezen Megyébe Kir. Biztosnak legkegl'sebben kinevezetett; meghagyatván egyszersmind ezen Megye Rendeinek, hogy a' tisztelt kir. Biztos Ő Nsga eránt mindenekben tartozó engedelmességgel és tisztelettel viseltessenek.

1210²/₄.

Felolvastatott egyszersmind Mélt. Lónyai Gábor K. Biztos Ő Nsgának Megyénk Első AI-Ispánjához folyó eszt. Julius hava 26d. intézett kegyes Levele, melybe a' feljebb tisztelt legkegl'sebb Parancsolatnak következtésül az előlülése alatt tartandó köz Gyűlésnek határnapját a' mai napra, úgymint folyó eszt. és holnap' 18d-ra azon hozzátétellel rendelni méltóztatott, hogy a' Gyűlésnek határnapja előtt két nappal Ujhelyben megjelenni, és a' Gyűlést megelőző napon a' kérdésben levő tárgyak eránt a' köz jónak könnyebb előmozdítása végett ezen Megyének Rendeivel tanácskozni kíván.

Mellyeknek ekképen lett előterjesztések és felolvastatások után közértelemmel kijelentették a' Megye' Rendei, hogy a' Mélt. Kir. Biztosnak előlülését a' kérdés alatt levő tárgyakra nézve egyáltalában törvényesnek el nem ismerhetvén, valamint Ő Nsgának ezen Gyűlésben leendő megjelenésében cselekvő részt venni nem akarnak: ugy annak meghívás nélkül leendő megjelenését is csak ollyformán kívánják tekinteni, mint az ezen Megye' részéről az e' folyó eszt. Május 22d. tartott Gyűlésből tett alázasat felírásra érkezett Kir. Válasz' parancsolt előterjesztését.

Egyéberánt az eml. tárgyaknak újabb vitatásokba nem is ereszkedvén, a' múlt köz Gyűlésbeli határozásnak minden pontjai ez úttal is megerősítettek.

Eggyzersmind hogy ezen Megye minden előre nem látható csetekre az egész haza előtt kimutassa azt, hogy a' kérdéses tárgyakra nézve a' törvény szoros rendelkezésétől ez úttal sem állott-el, meghatározatott, hogy a' Megyének ezen végzése Hazánk minden Vármegyéjével hiteles másban közöltessek.

A' Mélt. Kir. Biztos ezen köz Gyűlésben leendő megjelenésének esetére szükségesnek vélték azt is kinyilatkoztatni, hogy Ő Nsgát e' tárgyakban törvényes előlülőjüknek el nem ismerhetvén, előlülése alatt semmi tanácskozásokba ereszkedni nem akarnak; sőt ha Ő Nsga a' Kir. Biztos a' kglis. kir. Válasznak felolvasása után a' Megye' Rendeit továbbra tartóztatni szándékoznék, készebbek ezen Gyűlésből eggyről eggyig kimenni. Viszont pedig hahogy Ő Nsga a' kglis kir. Válasz kihirdetése után a' Gyűlésből kimenne, azon esetre az Első Al-Ispánnak törvényes előlülése alatt a' köz tanácskozást folytatni fogják.

Történt azonban, hogy minekutána Ő Nsga a' kir. Commissárius a' törvényes Előlülő alatt maga Ő Nsgának tudtával megnyitott Gyűlést a' még váratlan abba való belépése által a' folyamatban volt Protocollum' olvasása félbeszakasztatott, és ugyan ez miatt annak folytatása sürgettetett volna; az illy felette számos Gyülekezetben azon véletlen meglepést természetesen követő tolongás és zajongás között az Első Al-Ispán Ő Nsgának helyét általadni akaró minden készsége és törekedése mellett is a' fő helyhez azonnal nem férhetvén, némelly közelebb levők hallattára a' Sessiót széllyel oszlatottnak mondotta, és megfordulván szobájába visszatért.¹

Ő Nsgának ekképen lett véletlen eltávozásán a' Megye' Rendei nagyon megütköztek, és ha szinte a' Kir. Biztos Ő Nsgának előlülését tovább is törvényesnek nem tekintették; a' mennyiben még távolról sem ütne-ki oda értelmek, hogy az e' folyó eszt. Pünkösöd hava 22d. tartott köz-Gyűlésből felküldött felírásra érkezett, és a' Kir. Biztos által előadandó kglis kir. Válasz tartozó jobbagyi alázatossággal el ne fogadtassék és ki ne hirdettessék; ugyanazon szempontból a' Jegyző-könyvnek szokott módon lett meghíttelése után kiküldetett a' kir. Biztos Ő Nsgához a' Fő-Jegyző (Szirmay Ádám) a' fellyebb-valóknak tudtára leendő adása végett. A' mint is a' Fő-Jegyző azonnal ő Nsgához bemenvén, onnan nem sokára visszatért, és Ő Nsgának e' szóról szóra itt beiktatott izenetét kijelentette: »hogy Ő Nsga azon esetet szívbeli fájdalommal vévén, leginkább az miatt, hogy ez úttal Ő Cs. K. Felségének hatalma és kir. méltósága megsértettet, minekutána előlülői székéhez való hozzá-juthatásában megakadályoztatott, és e' miatt azon sessiót már széllyeloszlatottnak, kinyilatkoztatta, ebbe többé vissza, nem térhet, sem azt a' hónapi napra által nem lapolhatja.«

Ezen izenetére a' Mélt. Kir. Biztosnak közönségesen kinyilatkoztattott, hogy ezen Megyének Rendei tellyességgel el nem ismerik, sem azt, hogy Ő Nsga az előlülő székéhez való eljuthatásában megakadályoztatott volna, sem azt, a' minek nyilván ellene is mondanak, mintha ezen minden

¹ (Kazinczy jegyzete) lásd a' Jegyzéseket hátul.

szántszándék nélkül való véletlen történet által a Fels. Uralkodó Ház eránt való minden alkalmatossággal kibizonyított megtántoríthatatlan hűségek és jobbágyi alázatosságok mellett Ő Felségének mint legforróbban szeretett Fejedelmeknek törvényes hatalma és királyi méltósága megsértődhetett volna. A' dolog ezen helyheztesésében nem volt egyéb hátra, hanem hogy a' Megye Rendei ezen környülállást is ezen Jegyző-könyvbe beiktatván, ezen köz-Gyűlésből széllyel oszoljanak, avval a' kinyilatkoztatott belső meggyőződéssel, hogy ezen Megye Tisztviselőji valamint eddig hazafiúi kötelességeknak megfeleltek: úgy az előfordúlható, bár melly kedvetlen környülállások közt a' benne helyheztesett díszes bizodalomnak ezentúl is meg fognak felelni.

Majd erre *Magyarázatok*¹ czímmel Kazinczy a saját észrevételeit s megjegyzéseit közli, úgy mint alább olvasható.

Magyarázatok.

Mélt. Lonyai Gábor Ungvári Fő-Ispán és Bereghi Fő-Ispáni Helytartó 1823 Juniusban Commissáriusnak nevezetvén ezen kedvetlen dologban, Július' első napjaiban Bécsbe méne fel, esedezni, hogy ez a' Biztosság adassék másnak; érzette, hogy az neki kedvetlenséget hoz. Puky István előtalálá Szerencs és Gesztely közt, 's kérte, hogy azt rázza-le magáról, 's előhozá neki például Báró Eötves Ignácot, kinek spanyol juhái hetven ölnyi hosszúságú istállójával és csúrével elégettettek, 's azzal ijesztette, hogy a' megbosszantott haza gyermekein is vindicalni fogja a' tettet, hogy valamely Nemes a' híd alól is rá lóhet. — Lónyai felment Bécsbe, 's kérte a' Felséget, hogy ez bizattassék másra; Ő Zemplényi Vice-Ispán volt, Zemplényi birtokos, itt neki sok rokonai vannak; általja őket megbántani; de kérése sikeretlen volt. Ugy mondják, hogy ez Lónyainak csak üres beszéde vala 's örült, hogy ezeket mondhatja, de hogy akarta hogy Biztosnak nevezetett, mert előre látta, hogy ez neki gazdagon meg fog jutalmaztatni. — Olasziban legalább Soós Pálnak azt beszéllte, hogy Excellenzé téteti magát, de csak akkor, mikor azt taksa fizetés nélkül koldulhatja-ki, 's végre Ország-Bárójává, 's akkor osztán nyugalomban végzi napjait.

Úgy mondják, hogy Lónyai Kir. Biztosnak ezen Protestánsok által lakott Megyében épen azért nevezetett, mert maga is Protestáns volt, 's Fő-Curátora a' Miskolczi Superintendentiának és Pataki Collégiumnak. Biztak hozzá, mint declarált Udvarnokhoz, hogy a' maga felekezetét könnyen meg fogja nyerhetni.

Megjelene tehát Ujhelyben Aug. 16. d. későn estve. Én Consiliárius Első Vice Ispán Szemere István Urnak szobájában valék másokkal, midőn Lónyai, mintegy estveli 10 óraker megérkezett. Szemere elébe nem ment, sem senki azok között, kik a' Vgye házánál voltak. Mintegy félóra

¹ Ilyen, de sokkal rövidebb tudósítást küldött Guzmics Izidornak. Lásd fennebb idézett levelezésüket!

mulva azután Szemere maga, minden kísérők nélkül felment hozzá, 's csak hamar közzénk visszatért. Köszönt a' K. Commissarius, mondá, 's lejött volna közzénk, ha Commissarius nem volna. De holnap ebédre hív mindnyájunkat. — Elvégeznék, hogy mivel holnap még nem lesz Commissarius, nála ebédlünk.

A' Catholikusok elterjeszték a' hírt, hogy a' Protestáns K. Commissáriusnak mi Protestánsok mindent meg fogunk adni, 's Szemerét gyanúba vették, hogy vele titkon egyet ért, 's most nem fog úgy perorálni mint a' Cathol. Malonyay oldala mellett.

Aug. 17d. Vasárnap vala, 's templomba kelle menni. Fő Nótárius Szirmay reggel korán hozzám jött, 's kért, hogy ha majd Templomba megyek, vigyem őtet is; ő Lutheranus, 's nem tudja szokásinkat.

Én Consil. Szemerénél valék, 's midőn ez is akara menni, mentem hírt adni Szirmaynak. Akkor értem a grádics' elébe, mikor onnan Lónyai lelépett. »Bátyám Uram, nem jó templomba? illő, mert Confirmatio lesz.« — Megyek, Méltós. Úr, de Szirmay vár. — Lónyai egyedül ment; kísérve Secretarius és Huszárja által.

Midőn kijövénk a' templomból, a' kormányra termett Szemere egy lineában ment ugyan Lónyaival, de magát Lónyaitól minél távolyabbra félre vonván, hogy a' Nép lássa, ha ő Lónyaihoz hajlik e. A' ragyogó Lónyai grátziául vette, hogy én el nem vontam tőle magamat, mint Szemere. Kicsiny volt mellettem, és tele nyájasságokkal.

A' Mánások Vasárnap begyűltek, 's feléje sem menének Lónyainak, sőt szemünkre veték, hogy nála ebédlénk. Még ma nem Commissarius, feleletünk ez vala; meg kell nézni, holnap ott ebédlünk e.

Aug. 18d. hétfőn temérdek nép gyűlt-fel a' Gyűlés palotájába. Én az Udvar felé nyíló ablakban fogtam helyt, a' táblához nem férhetvén a' nagy sokaság miatt.

Lónyai csak várta, hogy hívják-meg, 's szobájának ajtaja mellől hallgatta a' lármás tanácskozást. Elúnván várni hogy meghívattassék, jött.

Azon pillantatban hogy a' palotába belépett, ezer száj ordítá felé ezeket: Haza-áruló! gazember! hunczfut! Caraffa, Ötvös! 's a' sikoltás annyira elsiketíté fülemet, hogy csak homályosan hallhatám a' vad sikoltozást.

Lónyai reszketve, sápadtan, félve ment a' bársony szék felé. —

Báró Wesselényi Miklós, a' Miklós és Cserei Heléna fija, háttal ült a' jövő Lónyai felé a' Mánások sora mellett; 's midőn Lónyai a' W. széke mellett akara a' bársony szék felé menni, W. mintha neki útát nyitna balra rántá székét, melyről fel nem költ, 's a' mint Lónyai a' szék jobbjára mellett nyílt útnak tarta, W. mintha rosszul tette volna előbbi félre rándulását, székét jobbra rántotta, 's ismét elrekesztette útját.

Lónyai végre a' bársony székhez közelite. Szemere helyt csinálta neki; de fel nem kelve székéről, 's az üresen-álló bársony széket, ülve, jobbjával a' táblához vonta.

De itt Lónyai László, a' Consil. és Bereghi Vice-Ispán fija 's Bonis Sámuel veje, talpon állva útjába költ Lónyainak, 's ezt kiáltotta neki: *Ide az Urat nem eresztem.* — Lónyai Gábor ezt mondá neki: »Eressz,

Laczi!« — nem, felele ez. — Lónyai Gábor elosztatá a' Gyűlést, 's ment elsápadva mint a' holt, 's reszketve minden tetemében. — A' Caraffa, Ötves, hunczfut nevezetek kísérek.

Ebédén nála senki sem volt, 's az ebédet kiküldé az Ispótyálya. —

Akkor nap éjjel két Zemplényi Huszár nyargalván szekere előtt elment.

Ötet 1824 Május 8d. ez a' történet ölte-meg.

Mint vette ki Vallásinkat a' nap története felől, lásd a' követk. Articulusban.

Ez a' következő rész így hangzik:

Királyi Commissarius Lónyay Gábor Ungvári Fő Ispán és Beregi Administrator 's Cs. K. Kamarás' kikérdező Levele hozzám, 1824 Mártzius 18dikán azon 1823 Aug. 18d. Ujhelyben tartott Gyűlés felől, mellyben a' sokaság Ötet, a' mint a' Gyűlésbe bejött, hazaárulónak, gazembernek, hunczfutnak, Karafának, Ötves Ignácznak szidalmazta, Lónyai László pedig a' praesideáló székbe bé nem eresztette. Originale.

Spectabilis ac. Perillustris Domine Pr. Assessor,

Domine mihi singular. colendissime!

Ad effectum iteratorum Altissimorum Ordinum Decretum Commissionale cum cohaerentibus Punctis interrogatoriis fine depromendae Fassionis hicce sub ./. officiose advolvo. Ea est positiva dispositio receptorum per me Atissimorum Ordinum, ut usque adventum quoque termini praestituti, praesentandarum; aut transmittendarum Fassionum punctualissime observandi, medio Praesentium latoris Reversales super receptis Praesentibus mihi inomisse transmittantur.

Qui in reliquo Favoribus reclusus omni cum cultu maneo

Spectabilis D. Vestrae

Deregnő d 18 Marty 1824

Obligatissimus Servus

Gabriel Lónyay

Commissarius Regius.

(Kazinczy jegyzése: megholt 1824 Május' 8d.)

Alul: Spt. D. Fr. Kazintzy.

A levélben említett és a kérdező pontokat tartalmazó irat Kazinczy másolata szerint a következő:

Spect. ac. Perill. Dn. Franc. Kazinczy de Eadem, Complurium Cott. Tab. Jud. e primarius Assessor, altissimo nomine Regio provocatur, ut ad fidem Deo et Suae Majestati Sacratiss. debitam fateatur:

1.) Quinam fuerint ante Gřalem Congregationem pro die 18^a Aug. Anni prox. elapsi 1823 in ICotta. Zemplin. praefixam seu in Conferentiis proxime Gřalem Congregationem praecedentibus diebus et ipsa die Congregationis mane habitis seu et secus sive e gremialibus sive extraneis

auctores: ne Commissarii Regii praesidium agnoscat, uti nempe eatenus et facto controveniat ac anticipatio quoque fiat. Quidnam hoc in puncto in antelatis conferentiis; per quos, et qualiter actum, propositum, et propugnatum sit?

2.) Ord. V. Comite in sessione sedem illam, ubi Ord. V. Comes sub altiori alterius praesidio sedere solent, occupante, quis, aut qui primum in signum anticipativae exclusionis praesidii Commissarii Regii proposuerint, proclamaverint, ut Ord. V. Comes ad meditullium Tabulae transeat, et taliter locum praesidiale occupet?

3.) Eodem V. Comite cum principio statim sessionis id declarante, quod Commissarius Regius per expressum eidem commiserit, ut quamprimum Bgm Mandatum paritionale publicatum fuerit, id eidem e vestigio notitiae reddat, per quid et per quos Ord. V. Comes ultra decursum unius horae in effectuanda hac Commissarii Regii dispositione impeditus sit? Imo.

4.) Ante ingressum Commissarii Regii in salam sessionalem in clusionem et praeoccupationem praesidii ejus et ipsius meriti publicandi Clementissimi Rescripti de eo deteriore actum est, ut relate ad objecta B. Rescripti praesidium Commissarii Regii per absolutum non agnoscat, una quoad meritum ipsum directe negativa determinatione G. Congregationis proxime adservatae, nempe Majalis, non exspectata publicatione publicandi Clementissimi Rescripti per expressum renovata, praemissa universis Regni Cottib. medio Correspondentialium Lfarum quo ocius communicentur, uti et in totalem functionis praesidialis praeoccupationem de eo quoque actum sit; ut sub praesidio Commissarii Regii in nullam rei pertractationem ingressus fiat; unde si Commissarius Regius publicato Rescripto rem inpertractationem sumere voluerit, sessio deseratur, Commissario vero egrediente continuetur. Qui fuerint auctores, propugnatores horum nisuum?

5.) Commissario Regis sessionem ingrediente, quis primum proclamavit: Non agnoscimus pro praeside; legatur protocollum! Clamore hoc: Non agnoscimus pro praeside, per totum illud tempus, quo Commissarius Regius sessioni interfuit, citra ullam remissionem continuato, quales et quorum aliae quoque acclamationes auditae fuerint? Quinam fuerint illi, qui supra et per mensam ex partibus inferioribus versus locum praesidiale in minaci situatione et constipata positione moveri incipiebant.

6.) Qui fuerint illi, qui Commissarium Regium in capessendo praesidio physice impederint?

7.) Sessione per Commissarium Regium pro soluta declarata, ac eodem e sala sessionis egrediente, quidnam initiatum circa non admissionem et non agnitionem praesidii quam et relate ad ulterino renovatam circa meritum objecti negativam intentionem, et per quos actum, propositum, propugnatumque sit?

8.) Die subsequa 19^a Aug. in confluxu apud Ord. V. Comitem habito, per quos et qualiter id violentari intensum sit, ut non obstante expressa inhibitione Commissarii Regii Correspondentiales Lfae ad Cottus dimittantur?

Series Fassionis super praemissis distinctim et in ordine relate ad singulum punctum, immediate post seriem praesentium ad has philyras inserenda, propria manu subscribenda, sigilloque munienda die 2ª Apr. a. c. horsum ad Deregnjó medio securissimi Expressi sub involucro et interius et exterius accuratissime obsigillato inomisse transmittenda, aut personaliter Commissioni Regime hic loci in termino praestituto praesentanda erit.

Sign. Deregnjó d. 18^a Mart. 1824

Gabriel Lonyay
Commissarius Regius.

E levélre Kazinczy a következőképen válaszolt:

Altissimo Jussui Regio per Illustr. Dn. Commissarium Regium in redditis mihi hodie gratiosis suis L^{ris} intimato subditali cum reverentia obsecuturus, fide et DEO et SUMMO *terrae Principi* debita testor, me 18^a Aug. anni praet. serius quam par erat, in palatium Congregationum intrasse, et cum per densissimam congregatorum catervam ad locum solitum pervadendi mihi impossibile fuerit, in extrema palatii parte duas inter fenestras constitisse; unde nec audiri quidnam praeter confusum clamorem, nec videri praeter terga aliorum potuit, ut brevi postea ex palatio exire debuerim, atque dum ibi morarer, tempus omne familiari sermone mihi absumptum sit. —

Conferentiis unica tantum vice interfui, neque hic in cubiculo conferentiae habitae, sed ob amicos a longiori tempore mihi non visos, in vicino. Hoc est omne id, quod in puritate conscientiae adfirmare sustineo. Széphalom, d 23tia Martii 1824 Franc. Kazinczy (L. S.)

DR. VISZOTA GYULA.

BR. WESSELÉNYI MIKLÓS LEVELEZÉSE ÍRÓBARÁTAIVAL.

(Második közlemény.)

4. Döbrentei Gábor levelei.

Budán, Martz. 13. d. 1828.

Édes Barátom.

Im itt kívánságod teljesítése általam az Akademia dolgában.

10-dikén dél után Gr. Dessewffy Józsefhez gyült minden Deputatus. Elintézésemre a fundatorokat egy külön Deputatiónak kellett volna meghívni, hogy Gr. Telekihez velünk jöjjenek. De Tudós Uraimék későn szállongoztak össze 's Gr. Széchenyi s Károlyi megleptek bennünket. Ekkor Gr. Dessewffy megköszöntötte őket 's megmondá mi volt célunk. Fejért némellyek megkérvén, hogy Gr. Telekinek ő legyen megköszöntője, készült. De készült Gr. Dessewffy is és nagyon vágyott elmondani a' mit feltett. Bartal, kérdezé ki leszsz az Orator? Kazinczy Gr. Dessewffyt kiáltá ki 's többen secundálák. Igen is tehát ő leve, de azért, hogy a'